

TÜRKİYE HAKİMLER DEVLETİ OLMASIN

- **Yargıtay halkımızın güvencesi konumunda olmalıdır. Yerel mahkemelerin hukuki bir hataya düşmeleri durumunda Halkımızın, bu durumun Yargıtay tarafından düzeltileceğinden ve Yargıtay’ın kesin bir adil yargılama mercii olduğundan emin olması gerekmektedir.**
- **Aynı şekilde yerel mahkemeler de, Yargıtay’ın hatalı bir karar vermesi durumunda, bu hatayı düzeltebilecek; adaletin ve kanunların gerektirdiği hükümde kararlılık gösterebilecek bir adalet anlayışı içerisinde olmalıdır.**
- **Yargıtay ve yerel mahkemeler arasında, Türkiye Cumhuriyeti’nin açık kanunları dışında, adeta gizli birtakım kanunlar uygulanarak; hukuki imalar ve işaretlerle yönlendirmeler yapılarak; meslekdaş dayanışmalarıyla hukuki hataların üzeri kapatılarak adaletin yaralanmasının önüne geçilmelidir.**
- **Her ne olursa olsun, hukukun ve adil yargılama esasının üstün tutulduğu böyle bir yargı sisteminde, hatalı kararlar dahi alınsa, bu hataların düzeltilmesi ve gerçek hakkaniyetten yana karar verilmesi son derece kolay olacaktır.**

Kimi yerel mahkemeler, kanunlar aksini gerektirse de, Yargıtay’ın hükmüne karşı çıkamamaktadırlar.

Yargılamayı yapan, dava süresince dosyayı değerlendiren; sanıkların savunmalarını bizzat kendilerinden dinleyen, atılı suçların aksini ispatlayan onlarca delili inceleyen ve tüm bunların sonucunda kanunlara ve sunulan lehte ve aleyhte delillere en uygun hükmü verecek olan yerel mahkemelerdir. “Devletin yargı yetkisi Türk Milleti adına ‘bağımsız MAHKEMELERCE’ kullanılır” (*Anayasa, madde 9*). Yargıda esas olan yerel mahkemelerdir. Bu nedenledir ki: “hakim, kararını ancak duruşmaya getirilmiş ve huzurunda tartışılmış delillere dayandırabilir. Bu deliller Hakimın vicdani kanaatıyla serbestçe takdir edilir” hükmü getirilmiştir (*Ceza Muhakemesi Kanunu, md 217/1*). Yargıtay’ın yapabileceği, sadece bu hükmü kanuna uygunluk bakımından denetlemektir.

Dolayısıyla yerel mahkeme, kararını verdiğinde, adalete ve kanunlara tam olarak uyduğundan emindir.

Ancak dava dosyasının Yargıtay’a gitmesi ve Yargıtay’ın da yerel mahkemelerin verdiği kararın aksine bir karar vermesi durumunda, kimi yerel mahkemeler (davanın esasını oluşturan) kendi yargılamalarından elde ettikleri delilleri ve bundan doğan kanaati bir kenara bırakarak kararlarını hemen Yargıtay’dan yana değiştirebilmektedirler.

Kimi yerel mahkemeler Yargıtay’ın ima veya işaretlerini gizli bir baskı gibi görmektedirler.

Hatta kimi zaman Yargıtay’ın kesin bir hüküm belirtmediği, sadece hukuki bir ima ya da işaret verdiği, örneğin bazı hukuki meselelerin tartışılmasını istediği durumlarda dahi, kimi yerel mahkemeler bu imayı esas alarak, kendi yargılamalarından, açık delillere dayalı hukuki kararlarından vazgeçerek, bu ima doğrultusunda bir karara gidebilmektedirler.

Böyle bir durumda söz konusu yerel mahkemenin bütün gücü gitmekte ve adeta hipnotize olmuş bir şekilde, Yargıtay’ın imasından ya da hükmünden yana tavır koymaktadır. Öyle ki, yasalara ortaya koyduğu açık kanunlara uyması gerekirken; sırf Yargıtay aksini söyledi diye, açık kanunları bir kenara bırakıp Yargıtay’ın kararına uymayı daha önemli görebilmektedir. Doğruluğundan kesin emin olduğu açık kanunun hükmünü esas alması gerekirken, Yargıtay’a direnmiş olmamak ve onun dediğine uymak için bu kanunları hiçe saymaktadır.

Açık kanunlar gözardı edilebilmekte; bunun yerine ima ya da işaretlerin esas alındığı gizli kanunlar uygulanabilmektedir.

Böyle bir uygulamayı esas alan yerel mahkemelerin Yargıtay karşısında hiçbir güçleri olmaması, adaletin gereği gibi uygulanabilmesine büyük bir engel teşkil etmektedir. Zira Yargıtay’dan herhangi bir ima ya da işaret geldiğinde, açık kanun hükümleri göz ardı edilebilmekte; adeta Yargıtay ve yerel mahkemeler arasında geçerli olan ve olaydan olaya, kişiden kişiye değişen gizli kanunlar devreye girmektedir. Meslektaş dayanışması gibi hukuk dışı mantıklarla bu gizli kanunlar uygulamaya konmakta ve yerel mahkemelerin etkisi bu şekilde tümüyle ortadan kaldırılabilir.

Yargıtay’ın bozma ilamlarında, esasa ilişkin bir hüküm verilmemesi gerekirken, bazı Yargıtay üyelerinin, hüküm niteliğindeki değerlendirmeleri yerel mahkemeleri kimi zaman ima yoluyla etki altına alabilmektedir.

CMUK’nun halen yürürlükte olan 321. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca, temyiz mahkemelelerinin bir davanın hükmüne esas olan vakıalarla ilgili müdahale yetkisi ancak ‘bozmayla’ sınırlıdır. Bir başka deyişle, temyiz mahkemesi (yani Yargıtay), kural olarak; sınırlı bazı istisnalar dışında incelediği dava ile ilgili olarak esasa ilişkin bir hüküm veremez, hüküm niteliğinde değerlendirmelerde bulunamaz. Yargıtay’ın görevi sadece dosyayı hukuka uygunluk bakımından denetlemek ve hukuka aykırı bir duruma tespiti halinde hükmü bozarak dosyayı tekrar değerlendirilerek üzere yerel mahkemeye geri göndermektir.

Ancak zaman zaman, temyiz incelemesini gerçekleştiren hakimler, bozma kararında, davanın esasına ve dosyadaki olgu ve delillere ilişkin önyargılı değerlendirmelerde bulunabilmekte ve kesin hüküm niteliği taşıyan ifadeler kullanabilmektedirler. Hatta kimi hakimler (yargı mensuplarımızın ve Yargıtay üyelerimizin çoğunluğunu tenzih ederiz) yerel mahkemeyi, dosya içeriğine ve hakkaniyete aykırı bir mahkumiyet kararına yönlendirme amacıyla bazı değerlendirmeler yapabilmektedirler. Temyiz mahkemelerinin hukuka uygunluk denetimi görevi ile bağdaşmayan bu yaklaşımlarının hukuka aykırı olduğu çok açıktır.

Yerel mahkemelerin böyle hukuksuz bir uygulamayla etki altına alınmaya çalışılması durumunda da yine, yapılan bu hukuksuz uygulamanın eleştirilebilmesi, şikayet edilebilmesi ve düzeltilebilmesi için başvurulabilecek yetkili mercilerin devreye girebilmesi gerekmektedir.

Eğer bağımsız hiçbir yetkisi ve etki gücü olmayacaksa, o zaman yerel mahkemelerin konumu ve var olmasının anlamı nedir?

Bu noktada hemen şu soru akla gelmektedir: Eğer yargılamayı bizzat yapan yerel mahkemelerin, kendi adil ve bağımsız yargılama gücü ile hiçbir karar verme ve hüküm koyma yetkisi yoksa, bu durumda bu mahkemelerin onca süreç boyunca sanıkları yargılamasının, sunulan delilleri değerlendirmesinin, kanunları uygulamasının anlamı nedir? Eğer yerel mahkemenin tüm bu deliller ve yasalar ışığında verdiği sonuç, -kanunlar her ne kadar aksini söylese de- Yargıtay’ın tek bir sözü ile ortadan kaldırılabilirse, bu mahkemelerin yargılama fonksiyonunun, görevinin, yetkisinin ve gücünün ne olduğunun bir kez daha gözden geçirilmesi gerekir.

Yargıtay, kanunlara açıkça aykırı bir karar verdiği takdirde, bu duruma müdahale edebilecek yasal yollar oluşturulmalıdır.

Türkiye Cumhuriyeti yasaları son derece açıktır. Bir konu yasalara ya uygundur ya da değildir ve bu son derece açık bir şekilde hükme bağlanmıştır. Örneğin Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 148/4 maddesi, “**avukatınının olmaksızın alınan ve daha sonra yargı aşamasında doğrulanmayan emniyet ifadelerinin hükmü esas alınamayacağını**” belirtmektedir. Bu madde yürürlüktedir. Bu kanun, tüm diğer kanunlar gibi tüm yargı mensuplarını, hakimleri ve savcılarını bağlamaktadır. Bütün yargı mensupları ve mercileri gibi bu hükmün esas alınması gerekliliği Yargıtay’ı da bağlamaktadır. Ancak Yargıtay tüm adli mercilerin uymak ve gözönünde bulundurmak zorunda olduğu bu hükmü açıkça yok sayabilmektedir.

Kanunlar açıkça “böyle bir uygulama olmaz”, “avukat olmadan alınan polis ifadeleri geçerli kabul edilemez” demekte; ama Yargıtay “hayır kabul edilebilir; avukat olmaksızın alınan polis ifadeleri delil kabul edilerek yargılama yapılabilir” dediğinde konu bu şekilde kapanmaktadır. Ve yargılanan kişiler, böyle bir hukuksuzluğa karşı haklarını arayabilecekleri, yapılan hukuki hatanın düzeltilmesi için başvurabilecekleri bir mercii bulamamaktadırlar.

Haksız kararlar eleştirilememektedir. Hakimlere dava açılamamaktadır. Türk halkının, kanunlara göre çok açık olan konularda dahi hukuksuzluklarla karşı karşıya kaldıklarında, bunu şikayet edebilecekleri bir üst mahkeme yoktur. Bu durum, hukuk devleti olma arzusundaki Türkiye için çok ciddi ve vahim bir durumdur.

Kanunlar “olmaz” diyor, ama Yargıtay “olur” dediğinde bu hüküm bazı yerel mahkemeler tarafından tartışmasız kabul edilebilmektedir.

Dolayısıyla açık kanunlar her ne derse desin, Yargıtay aksini söylediğinde, kanunların etkisi adeta ortadan kalkmaktadır. Yargılanan kişiler de, haksız olduğu ne kadar açık olursa olsun Yargıtay’ın hükmünü kabul etmek zorunda kalmaktadırlar.

Oysa ki Yargıtay’da, bir insanın tüm hayatına malolabilecek bir karar, dava dosyası hiç okunmadan; görevlendirilen tetkik hakimlerine okutularak verilmektedir.

Halihazırda, Yargıtay’da yürürlükte olan sisteme göre, gelen dava dosyaları Yargıtay hakimleri (daire üyeleri) tarafından değil, tetkik hakimleri tarafından incelenmektedir. Tetkik hakimi, söz konusu dava dosyasında bulunan tüm evrakları inceleyip özet bir rapor düzenlemekte, bu raporu kurula yapmakta ve kendi kanaatini belirtmektedir. Fakat tetkik hakimi, kurul üyesi değildir. Nihai kararda yer alma yetkisi yoktur. O yalnızca incelediği dosyalar üzerinden bir kanaat bildirme görevindedir.

Yargıtay hakimleri, tetkik hakimlerinin verdikleri özet bilgiye ve onların kanaatlerine göre karar vermektedirler. Dolayısıyla bir insanın geleceğine dair son kararı verecek olan Yargıtay hakimleri, karar verdikleri dava dosyası hakkında hiçbir detay bilmemekte, yargılananların hiçbirini tanımamaktadırlar. Yalnızca özet bir rapora ve kendilerine iletilen bir kanaata göre karar vermektedirler. Bu şartlar altında verilen bir kararda hata oluşması ihtimali kuşkusuz ki büyüktür.

Yargıtay Ceza Genel Kurulu, tek bir sene içerisinde Yargıtay’dan gelen davalara ilişkin kararların % 61.7’sini bozmuştur. Bu rakam, tetkik hakimlerinin değerlendirmesiyle verilen kararların hata oranının ne kadar yüksek olduğunu ortaya koymaktadır.

Tek bir yıl içinde Yargıtay Ceza Genel Kurulu, Yargıtay’ın çeşitli dairelerinden gelen davaların %61.7’sini bozmuştur. Bu durum, Yargıtay’ın değerlendirmelerinde ne kadar yüksek oranda hata olabileceğini istatistiklerle göstermiş bulunmaktadır. Dolayısıyla hukuka uygun olmadığı tespit edilen Yargıtay kararlarının düzeltilebilmesi için gereken kanuni düzenlemelerin yapılması son derece önemlidir.

Yargıtay’da, dava dosyalarına hakim olmadan verilen hükümler sonucunda, hiç varolmamış olaylar var gibi gösterilebilmekte; yerel mahkemeler ise bu hatayı görmezden gelebilmektedirler.

Yerel mahkemeler, dava sürecini bizzat yöneten, dava dosyasına giren her türlü belge ve delili bizzat inceleyen ve her konuda hükmü deliller ışığında veren mahkemelerdir. Sanıklar aleyhine yapılan suçlamaları; sanıkları aklayan delilleri, suçun geçersizliğini ortaya koyan belgeleri doğrudan değerlendirmektedirler.

Ancak dava dosyası Yargıtay’a gidip de Yargıtay, dava dosyasında hiçbir şekilde ‘var olmayan’ bir konuyu delil olarak gündeme getirdiğinde, kimi zaman bazı yerel mahkemeler bu konuda çok iyi bildikleri gerçekleri göz ardı edip Yargıtay’da ‘var olmayan’ deliller üzerine bina edilen suçlamaları varmış gibi kabul ederek Yargıtay’ın hükmü doğrultusunda hareket edebilmektedir.

Oysa ki, davayı birinci dereceden kontrol eden yerel mahkemelerin bu noktada, böyle bir yanlış düzeltmek ve doğruyu savunabilecek bir gücü ve etkisi olabilmelidir. Halkımız yerel mahkemelerin bu konudaki adil ve vicdanlı yargılamasına tam olarak güvenebilmelidirler.

Yargıtay müzakereleri hukuksuz olarak basına sızdırılabilmektedir. Bu şekilde kamuoyu baskısı oluşturularak yerel mahkemeler üzerinde ceza verilmesi yönünde baskı kurulması engellenmelidir.

Yargıtay Kanunu’nun 39. maddesi, müzakerelerin gizli yapılmasını öngörmektedir. Yargıtay’ın, bozma ilamına ilişkin bir kararı hukuksuz olarak basına sızdırması bu kanun maddesinin ihlal edilmesidir. Bu aynı zamanda da görevin kötüye kullanılması (TCK257), göreve ilişkin sıraların açıklanması (TCK25), gizliliğin ihlali (TCK285), yargı görevi yapan kimseleri etkileme (TCK277), adil yargılamayı etkileme (TCK28) suçlarını da oluşturmaktadır.

Yerel mahkemelerin basın yoluyla kamuoyu baskısı altına alınması da engellenebilmelidir. Aynı şekilde böyle bir usulsüzlük ve hukuka aykırı uygulama karşısında, bu durumu düzeltilecek yetkili merciler devreye girebilmelidir.

Yargıtay kurumunun, adil yargılama konusunda halkımızın güvencesi olabilmesi için gereken hukuki düzenlemeler yapılmalıdır.

Temyiz mercii olarak Yargıtay’ın işlevini yerine getirebilmesi için Yargıtay’da etkin bir denetim mekanizmasının sağlanması şarttır. Hukuk düzenimizde başta Başbakan, TBMM Başkanı, Kuvvet Komutanları olmak üzere herkese karşı dava açılabilir. Bunun tek istisnası Yargıtay üyeleridir. Yargıtay üyelerine karşı yaptıkları bir hata üzerine dava açılamamaktadır.

Aynı şekilde kamu görevlilerinin yapmış oldukları eylemler nedeniyle haklarında cezai kovuşturma ve disiplin kovuşturması açılabilmekte, ancak Yargıtay üyelerine karşı herhangi bir cezai kovuşturma ve disiplin soruşturması yapılamamaktadır. Bugüne kadar ceza almış bir tanı Yargıtay üyesi bulunmaması bunun en somut delilidir.

Bunun 2 temel nedeni vardır. Birincisi halihazırda hukuk düzenimizde Yargıtay üyelerinin hakında cezai ve hukuki kovuşturma yapılmasını sağlayacak etkili bir denetim mekanizması yoktur. İkincisi ise hakimlerin kendileri hakkında yürütülen soruşturmalarda ve açılan tazminat davalarında (yargı mensuplarımızın ve Yargıtay üyelerimizin çoğunluğunu tenzih ederiz) meslektaş dayanışması göstererek birbirlerine cezai ve hukuki yaptırım uygulanmasını engellemelelidir.

Oysa ki böylesine bir denetim mekanizmasına sahip olması Yargıtay’ın sağlıklı ve sıhhatli bir şekilde işlemesini kolaylaştıracaktır. Böyle bir düzenleme ile yargı kalitemiz yükselmekle kalmayacak, hem halkın adalete olan inancı artacak, hem de egemenlik haklarının kullanımı makul bir dengeye kavuşacaktır. Kamuoyuna saygılarımızla.

Adnan Tınarlıoğlu

Bilim Araştırma Vakfı Mütevelli Heyeti Üyesi